

L. T r e i m a n
(Tartu)

FRANTSUSE KEELEST PÄRINEVAID SÖNU TOIDUMAJANDUSE
ALALT EESTI KIRJAKEELES 17. - 19. SAJANDI
KUUEKÜMNENDATE AASTATENI

Maitsepeenusele rõhku panev prantsuse kokakunst levis 17. saj. kogu Euroopas. Levikuks aitas kaasa Prantsuse õukonna ahvatlev sära ja hoolsasti kultiveeritud prantsuse keel, mis tuli kasutusele Euroopa aadli ja suurrakandluse ringides, kaasa arvatud Katarina II aegne Venemaa valitsev klass. Eesti talurahva toidulauani need uuendused ei saanud ulatuda feodalismi majandusliku surve tõttu ning kontakti puudumisel prantsuse kultuuri ja rahvaga. 13. sajandil katoliikliku agressiooni tagajärjel sakslaste poolt vallutatud Eesti alale ulatusid prantsuse kultuuri ja keele vähesed mõjud sakslaste ja alamsaksa ning saksa keele kaudu, 17. sajandil Rootsi võimu ajal ka rootslaste tegevuse ja rootsi keele kaudu. Sakslaste privilegieritud seisundi tõttu oli tsaaririigis vene keele ja kultuuri mõju esialgu vähene.

Prantsuse keelest pärinevad sõnad jõudsid eesti keelde (alam)saksa ja rootsi vahenduskeelte kaudu. Vaadeldud ajavahemikus laenuvad prantsuse sõnadest kuulub ümmarguselt 25% toidumajanduse alale, kuna sõjanduse, üldkultuuri jt. alad moodustavad vähemad rühmad. Prantsuse päritolu sõnu on autor käsitlenud eraldi 16. - 17., 18. ja 19. saj. esimese poole kohta eri artiklites, sealhulgas ka toidumajanduse sõnu.¹

¹ Vt. L. T r e i m a n , Päritolult prantsuse keelega seotud sõnad eesti kirjakeeles 16.-17. sajandil. - Centum. Tallinn, 1974, lk. 199-215 / = ES Toimetised 9./ Toidumajanduse sõnadest on esitatud: kabun, kgneel, muskaat, soust, viig(imari).

L. T r e i m a n , Prantsuse päritolu sõnu eesti 18. sajandi ilmalikus kirjanduses. - ESA 21, 1975, lk. 51-69. Käsitletud sõnadest kuuluvad toidumajanduse alale: aprikoos, biskviit, estragon, farssima, farss, filee, frikadell, frikandoc, frikassee, glaseerima, grenaad, grillima, grillaad,

Käesolevas kirjutises vaadeldakse samas ajavahemikus prantsuse keelest pärinevaid toiduainete, toitude ja nende lisandite nimetusi, mis mõnesugustel põhjustel ei esine varasemates ülevaadetes. 17. sajandi sõnad toidumajanduse alalt leiduvad H. Gösekeni "Manuductios" (1660), 18. saj. sõnad esinevad "Köki ja Kokka Ramatus (1781) ja 19. saj. materjal teoses "Uus Kögi- ja Kokka Ramat" (1824, 1825). Üksikud sõnad pärinevad tekstidest, mis on märgitud allikate loetelus. Näidatakse ainult sõnade esmaesinemine ja nende erinevad kujud.

Prantsuse päritolu sõnadena käsitletakse prantsuse geeniniseid sõnu, samuti sõnu, mille tüveelemendid pärinevad teistest romaani, kreeka, araabia jm. keeltest, kuid on saanud prantsuse keeles kuju, milles nad on levinud teistesse Euroopa keeltesse, samuti sõnu, mille tüveelemendid pärinevad teistest keeltest, kuid on saanud levinud tähenduse prantsuse keeles.

Märksõnad esitatakse tänapäevastatud kujul nende esinemisteoste ilmumisaaja kronoloogilises järjestuses. Sõna järel antakse selle tähendus. Kui sõna laenumisel keelest keelde pole muutunud, ei anta seda iga keele puhul uuesti. Näitelause eel antakse esinemisteos lühendina ja lehekülg. Loendisse on võetud nii üks kord kui ka mitmel korral eesti kirjakeeles kasutatud sõnad. Nende käibelt kadumise kohta lisatakse teateid. Vähem kindla prantsuse päritoluga või mitmete teiste keelte mõjudele allunud sõnad on tähistatud tärnikesega sõna ees. Sõnade tänapäevane kuju võib olla uue laenamise või keelekorraldustöö tulemus, mille analüüs ei kuulu käesoleva kirjutise ülesannetesse.

Järgnevalt esitatakse sõnad sajandite kaupa.

kompost, korint, kull, kotlet, kroom, krokaan, makroon, marineerima, marinaad, melon, musroon, omlett, oranž, paneerima, popurri, porru, prunell, puljong, puuder(suhkur), ragu, renett, rosin, seller, siisik, šalott, šampinjoni, želée, tort, tortlett, trühvel.

L. T r e i m a n, Prantsuse päritolu sõnu eesti kirjakeeles 19. saj. esimesel poolel. - Käsikiri ESA 25 jaoks toimetuses. Toidumajanduse alalt on käsitletud: arrak, as-pikk, bešameel, blanšeerima, dresseerima, eskalopp, garneerima, gasööts, juus, konsomee, pletsikene, provanksõli, remulaad, risoli, šampanja.

17. sajandil

ingver 'ingver, aromaatse juurikaga troopiline roht-
taim'. MLO 90: Ingeber/ingever; 248: Ingfer/(Ingeber) Inne-
wer.

vpr gingebre (lad. gingiber; hiliskr zingiberis
< praakriti singabēra < vanaindia) > küsk ingeber, ingwer,
kaks ingever (K EW; SKES), mis arvatavasti laenus eesti
keelde.

morsellid 'morsellid, vürtsitatud suhkrumaiustused,
-tahvlikesed'. MLO 300: morjel/ morfulus morfellit wa-
zaken.

vpr morsel (demin. < vpr mors 'tükk, pala') (LaRE) 'por-
tion séparée d'une chose solide, bonne à manger',² > sks Mor-
selle 'suhkrutahvlikesed hakitud mandlitega, pähklitega'
(GFW; Pi EW), arvatavasti siit ka eesti keelde. On võimalik
ka tulek kaks morsêl, morsellen 'Stück, Bissen' (MNW) kau-
du.

³ proviant 'proviant, toidumoon-varu'. KSS 178: Kes
Krono rattist/Proviant-hohnest ... middakit warrastap.

(v)pr provende (< rhvld probenda) '(sõjaväe) toidu-
moon' > holl, sks provande (K EW; W DW); veel esines Alam-
Reini alal ~ profand, Lõuna-Saksamaal (it provianda) ~ pro-
fiant, milledest kujunes üks Proviant (HW); rts proviant
< sks < it (VO; NRL). Eesti keelde võis tulla rootsi või ka
saksa keele kaudu.

safran 'safran, maitseaine'. MLO 93: Saffran/Sapfran;
H GE 3: dicunt .. pro Saffran/Sahwran.

vpr safran (< hisp azafran < ar sa'farān) > küsk
saffrān, sapharan, sks Safran (W DW); kaaks safferan, saf-
ran > rts saffran, eesti safran, sahvran < sks Safran (SKES),
kuid võis ka alamsaksa keelest laemuda.

18. sajandil

⁴ blankett kok. 'õhuke hautatud veiselihalõik hapukas
kastmes'.³ Kõk 253: Plankettid (Blanquetten).

² A. B e a u j e a n , Dictionnaire de la langue fran-
çaise. Abrégé du dictionnaire de E. Littré de l'Académie Fran-
çaise. Paris 1891, lk. 728.

³ B a r o n B r i s s e , Les 366 menus. 14. éd. Pa-
ris 1885, lk. 361.

pr blanquette (< prov blanquete, demin. <frangi ^{blank} 'särav, hiilgav') märkis lõunamaa veine ja lihatoitu blanquette (de veau, 18. saj.) (LaRE). C. Wargi kokaraamatus on nähtavasti esitatud saksa mitmuse lõpuga prantsuse kirjalik laen, eesti keeles antud eesti mitmuselõpuga.

friseerima 'friseerima, soengut tegema; ilustama, kaunistama'. KõK 82: Wriiferitud hārja lihha; HjF 80: Friferadt Orkiott.

pr friser 'kõhardama; ilustama' > holl friseeren > 17. saj. sks frisieren 'die Haare herrichten' (HW), rts friserer,⁴ eesti keelde rootsi kokaraamatu kaudu.

fritt 'fritt, praetud, küpsetatud'. Tsitaadi osana KõK 561: Krēām Writt, saksa keeles Creme Fritte; HjF 560: Creme af sōt Grādā.

pr frit, frite (mineviku partitsiip verbist frire 'praadima'), levinud Euroopa keeltesse eriti toidunimetusena potage de terre frite (D DE) (meil on tänapäeval kauplustes näha olnud etiketil ekslikult 'friikartulid'), käesolevas tsitaadis eesti keelde saksa keele kaudu.

glace 'jähätis'; vaap; tarrend; läige'. KõK 603: road.. à la Klaas nimme peäl; HjF 572: Nāgra sorter à la Glace - 'jähätised, jähätistoidud'.

pr glace > sks Glace (W DW), käesoleva näite tsitaat on tulnud rootsi kokaraamatu kaudu.

hašeerima kok. 'tükeldama, hakkima'. KõK 83: Haferitud ehk hakitud Ragū; HjF 81: Hacheradt Ragout; KõK 96: Hafee külmaft wasjika praest; HjF 94: Haché af Kalfttek; KõK 141: Hasfee; HjF 147: Haché 'toit hakitud lihast'.

pr hacher (< hache 'kirves' < frangi ^{happja}; LaRE) 'tükeldama, hakkima', > sks haschieren; pr haché > sks Haché, Haschee 'zerhackt, zerstückelt' (W DW); rts hachera ja haché kaudu on sõnad tulnud kokaraamatu vahendusel eesti keelde (Wiedemannil ^{hassërima} 'haschiren' ja ^{hasshë} 'Hasche' (in der Kochkunst)).

kandeerima 'kandeerima, suhkurdama'. KõK 388: Kanderitud outad; HjF 372: Canderade Äplen.

⁴ Ordbok over svenska språket, utgiven av Svenska Akademien. Lund 1926, b. 8, lk. 1543: friserer kok. sira (ett köttstycke, en tarta) 'kaunistama'.

pr candir (< it candire, ar quand 'suhkur', adj. quandi)
sks kandieren (W DW; HW), rts kandera (VO), eesti keelde root-
si kokaraamatu kaudu.

²kohv 'kohv'. KÖK 590: kui fe piim felle Kohwiga on
keedetud; AK 38: woip Kohwe tarwis prukida.

pr café (< it caffè < türgi quahve < ar qahva 'vein',
hiljem 'kohv') > sks Kaffee (W DW), 18. saj. paralleelvorn
Koffee ingl < coffee (K EW); omaette laenatud on holl koffie,
ingl coffee, kahest viimasest on laenatud vene kófe (HW);
rts kaffe < sks < pr (VO). Näidete allikad pärinevad saksa
ja rootsi keele piirkonnast, kuid kirjepildi järgi võib te-
gemist olla saksa keele inglise vahenduskeelest pärineva ku-
juga, mida on kasutanud eesti raamatute tõlkijad.

²limoon 'limoon, paksukooreline sidrun'. KÖK 505: Le-
moni Kook; HjF 487: Lemon-Kaka.

pr limon (< it limone < ar < pärs leimōn, līmōn
'sidrun'; LaRE) > sks Limone, rts limon (VO); rootsi koka-
raamatu kuhu lemon kaudu eesti keelde.

pontak 'pontak, bordoo vein'. KÖK 300: Lattikaft pun-
nafe winaga tuwida; HjF 290: Braxen med pontac; KÖK 447: woib
fellega plakki ehk Pontakki lappid .. ride feeft ärra wotta.

pr Pontac, varem kasutatud bordoo veini nimetus pere-
konnanime de Pontac järgi (viinamägede omanik Médocis).⁵

²prees kok. 'prees, vürtsitatud lihaleem prae hautami-
seks'. KÖK 237: à la Präs; HjF 191: à la Braife; KÖK 236:
keeda Präfi fees.

pr braise, (< idagerm ²brassa 'tuleriit, hõõguvad söed')
'sõetuli', hiljem kok. 'väikesel tulel hautatu'; LaRE), > sks
Braise (H FW), rts Braise, kust tuli kokaraamatu kaudu eesti
keelde (²práz .. Braise in der Kochkunst; Wied.).

²puding 'puding'. KÖK 487: Werre-Pudding; HjF 475: Blod-
=Budding; KÖK 79: Klopp=lihha Pudding; HjF 76: Budding af
Kallops; KÖK 473: Rosfina Pudding; HjF 456, 460: RuBin = Bud-
ding.

pr boudin (< gallorom botellinus < lad botulus 'Wurst')
'Blutwurst' (Kl. etym.: K EW), > keesingl pudding 'Wurst', 16.
saj. keskel 'Mehlpudding .. Süßspeise', > 17. saj. sks Püd-

⁵ Meyers Konversations-Lexicon, 5. Aufl., B. 14, Leip-
zigen u. Wien 1897, lk. 52.

ding, 18. saj. Pudding (K EW), rts pudding < ingl, esialgu 'magu; vorst' (VO), eesti keelde rootsi kokaraamatu kaudu.

⁵pumat 'pumat, võie'. KÖK 199: Pomadi tehha; HjF 163: Pomada at göra.

pr pommade (< it potata < rhvlat ⁵potata < lad 'puu-vili, õun') '(lõhnav) salv, võie' > sks Pomade (W DW) > rts potada (VO), rootsi kokaraamatu kaudu eesti keelde.

pupetong kok. 'pupetong, vasikalihalõikudega kaetud farsivorm'. KoK 106: Pool Puppington (Ein halb Poupington); HjF 104: En half Poupington.

pr poulpeton, pupeton⁶ (< it polpettone < lad pulpa 'lihakas osa' H FW) > sks Poupington, rts poupington, mille kaudu tuli sõna prantsuse häälduse järgi eesti keelde.

⁵pühvpraad 'veisepraad, praetud veiseliha'. KÖK 260: Pühw-praad. (Biffbraten.). C. Wargil täpset vastet ei esine, küll aga stek 'praad' (lk. 256 jm.).

vpr boef, buef (= pr boeuf) 'härj, veis; veiseliha' (HW) ingl beef > rts biff + rts stek 'veisepraad' (VO); baltiska Biff (tõenäoliselt < ingl beef < pr; HW) pidi andma eesti pühw (vrd. Wied. rospühw Roastbeef).

radis 'radis'. AK 18: peap külwama .. Reddi fid; 8: woip .. walmis tehha neid peenrit .. Ræddi fide .. tarwis.

pr radis > holl radijs > sks Radies(chen) (HW), / asks reddis > rts rädisa (SKES), arvatavasti alamsaksa kujul kaudu tuli eesti keelde.

savoia kok. 'Savoia kapsas'. KÖK 199: Hanni Sawoi kapsa-taga; HjF 212: Gäs med Savoye-kål; AK 18: Sawoi= nink .. werrewat Kappstit.

pr Savoie (departemang Kagu-Prantsusmaal) järgi on kapsas saanud nimetuse, mis rootsi kokaraamatu kaudu on tulnud eesti keelde (ka Wied.: *sāwoi (sawo)-kapsas .. Savoikohl).

sekt 'sekt, šampanja, vahuvein'. KÖK 597: Panfk ehk Kanari fakk wina; 469: Üks pool toop Kannari fakk-wina, C. Wargi kokaraamatus aga fekt (originaalis).

pr vin sec (< it vino secco < lad. siccus 'kuiv') 'varrel kuivatatud marjadest, magus vein', levis hollandi (sek), inglise (sack), saksa keelde Sekt (Canarien Sekt), -t sõnade Palast, Papst eeskujul; hakati kasutama Champagner'i tä-

⁶ Larousse du XXe siècle, t. 5. Paris 1932, lk. 751.

henduses (K EW). Rootsi sekt < sks < pr vin sec 'torrt vin' (VO) laenus C. Wargi kokaraamatu kaudu eesti keelde, kirjas nähtavasti prantsuse algkuju hääldust taotlevalt.

sukaad 'sukaad, suhkurdatud puuvili v. selle koor'. KõK 387: pekki neid .. Sukrati ja Mandli träämlidega.

keskpr succade, sucrade (< lad succus 'mahl') > sks Sukkade (W DW), rts suckat (VO), mis võis laenuda eesti keelde (VL: < it < lad).

sokolaad 'šokolaad'. KõK 590: Sjokladi Krääm; HjF 562: Chocolade=Creme; KõK 606: Sokoladi piim; HjF 587: Chocelade-Miölk.

pr chocolat (< hisp chocolate Mehhikost) > rts chocolade (HjF), chok(o)lad (SKES), kust tuli kokaraamatu kaudu eesti keelde (sks Schokolade < holl chocolade; HW).

vespetro 'vespetro, teat. viin, liköör'. KõK 678. Wespetro; HjF 661: Veſpetro.

pr vespétro (tehissõna selle joogi joomise resultaatidest ves(ser), pét(er), rot(er); D DE). Sõna on võetud kirjaliku laenuna rootsi keelde ning laenuud C. Wargi raamatu kaudu eesti keelde.

19. sajandil

biifsteek 'biifstiik, praetud veiselihalõigud'. UKõK 13: Pühſtiikſi-fooft; 94: Härjapraad ehk rospühw.

vpr boef, buef (< lad bovem, = pr boeuf) > ingl beef, liitsõna beefsteaks > sks Beefsteaks (HW; SED), > eesti keelde pühw nähtavasti inglise-saksa häälduse lähedaselt (vt. ka pühvpraad; 18. saj.). Sama teed võis tulla ka rospühw (< sks Roastbeef < ingl roastbeef; W DW). (Wied. *pihwsteaks Beefsteak, kuid rospühw Roastbeef.)

karbonaad kok. 'karbonaad, sealiha koos ribikondiga'. UKõK 25: raiu karbonaadid wälja; 121: Karbonadid ehk kortlettid kannadest.

pr carbonnade (< it carbonata) 'sütel praetud liha', > sks Karbonade 'ribilõik' (W DW), mis on tulnud selles tähenduses ka eesti keelde (prantsuse 'karbonaad' on côtelette, côte 'ribi').

kreev 'kreev, praadimisel saadav lihamaahl, vürtsitatud garneering seljest'. UKõK 8: Kräwe tehha.

vpr grané (< vpr grain, kok. mingi 'tera, iva', mida

kasutatakse toidu valmistamisel), prantsuse kokaraamatutest ekslikult inglise keelde gravé > gravy 'ihamahl' (SED) > sks Grewe (Wied.) > eesti keelde (Wiedemannil ^{krāw} G. krāwe 'Grewe' (in der Kochkunst)).

limonaad 'limonaad, karastusjook'. UKÖK 414: Limmonadi teħha.

pr limon, tuletis pr limonade (it < limonata eeskujul), esialgu ainult 'sidrunijoogi' tähenduses, > sks Limonade (HW), kust laenus eesti keelde (vt. 18. saj. limoon).

pupjett 'pupjett, farsiga täidetud liha- v. kalarullid'. UKÖK 190: Pupiet lõhhekalallaft.

pr paupiettes (kuni 18. saj. poupiettes < vpr < poupe 'lihakas osa' < lad pulpa; LaRE), arvatavasti mingi saksa kokaraamatu kuju järgi eesti keelde.

turnesol bot. 'turnesol (heliotroopne taim; värvaine), lakmus (värvaine). UKÖK 176: wärwi .. konfomeet turnifoli ga punnafeks; 409: tomme .. turnifolli ouhawee fees wälja.

pr tournesol (< it tornasole 'päikese poole pöörduv taim') > sks Turnesol > eesti keelde (Wied. ^{turnisol} .. Turnesol).

vanill kok. 'vanill, maitseaine'. UKÖK 37: feu .. wanilli õhhe .. lappikesfe fiske.

pr vanille (< hisp vainilla 'väike kaun' < lad) esialgu 'vanillikupar', > sks Vanille (W DW), kust tuli eesti keelde.

violet 'violet, lilla'. MMÖ 69: kaswab wioletti wärwi pu.

pr violet, -te (demin. < pr viole < lad viola 'kannike') > küsks fiolet, sks violet (W DW), mis laenus eesti keelde.

Et eesti keeles puudus linnakultuuriline toidumajanduse sõnavara, oli laenamine loomulik tee nii toitude kui ka nimetuste soetamiseks. Saksa ja rootsi keelde laenunud prantsuse päritolu sõnade tüvemorfeemid laenati eesti keelde, kus nad allusid muutustele eesti keele süsteemi häälikulis-ortograafilisel ja morfoloogilisel tasandil. Eesti keelele võorad häälikud asendati keelele omastega, sõnaal-

guslikud helilised klusiilid asendati helitutega. 1860. aastani vaadeldud häälikuliselt kohanemud sõnade kuju jaoks oli mõduandev saksa kirjaviisil põhinev vastavate sajandite kirjaviis ja ortograafia.⁷

Käesoleva artikli 17. saj. laenunud sõnadest ei esine tänapäeval morsell (on veel Wiedemanni sõnaraamatus); 18. saj. laenunud sõnadest on friseerima kasutusel ainult juuksuritöös, glace on asendatud 'jäätisega', musroon ja vespetro pole esinemiselt rohkem kui 1781. a. kokaraamatus, blankett ei esine enam 'lihalõigu' tähenduses, pühvpraad on asendatud biifsteegiga, prees (kok.) esines veel Wiedemanni, papetong "Uues Kögi- ja Kokka Ramatus" (1824, 1825), pontaki asemel tuntakse 'bordoo veine'. 19. sajandil laenunud sõnadest ei anna sõnaraamatud pletsikest, jussi ega kreevi (esinevad veel Wiedemanni), gasõõsi ega pupjetti; turnesoli asemel on kasutusel 'lakmus'. Eesti tänapäeva toidumajanduse linnakultuuri alale kuuluva sõnavara kujunemisel on saksa ja alamsaksa sõnade kõrval märkimisväärne osa prantsuse keelest pärinevatel sõnadel.

Näidete allikad ja lühendid

- AK = F. D. L e n z , Aija-Kalender. Letti keelest maa-keele sisse ümbre kirjutetu. Tartu 1796.
- D DE = A. D a u z a t , Dictionnaire étymologique de la langue française. Paris 1938.
- GFW = Großes Fremdwörterbuch. Leipzig 1977.
- H FW = J. H e y s e , Fremdwörterbuch. XXI. Originalausgabe. Hannover 1922.
- H GE = J. H o r n u n g , Grammatica Esthonica. Riga 1693.
- HJF = Hjelpreda i hushållningen för unga Fruentimber. Stockholm 1755. /Christina Warg/
- HW = Der Große Duden. Herkunftswörterbuch, B. 7. Mannheim 1963.
- K EW = Fr. K l u g e , Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache. 21. unveränderte Auflage. Berlin. New York 1975.

⁷ Vt. A. K a s k , Eesti kirjakeele ajaloost I, Tartu 1970, lk. 23-134.

- KL etym.** = E. W a s s e r z i e h e r , *Kleines etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. Leipzig 1971.
- KÖK** = Kõki ja Kokka Ramat, mis Rootsi Kelest Eesti-ma Kele üllespandud on. Tallinn 1781.
- KSS** = arvatavasti 1697. a. pärinev eesti sõduri määrustik "Meye Koige armolisemba Kunninga Soddasäduset . . . (A. S a a r e s t e , Eesti sõduri määrustik ja vandetekst a. 1697. - "Virittäjä" 1958).
- LaRE** = *Lorousse étymologique*. A. D a u z a t , J. D u b o i s , H. M i t t e r a n d , *Nouvelle dictionnaire étymologique et historique*. Paris 1971.
- MLO** = H. G ö s e k e n , *Manuductio ad Linguam Oesthonicam*. Reval 1660.
- MMÖ** = B. G i l d e n m a n n , *Mailma made õppetus*. Pärnu 1849.
- MNW** = K. S c h i l l e r , A. L ü b b e n , *Mittelniederdeutsches Wörterbuch*. Bd. I-VI. Bremen 1875-1881.
- NRL** = H. J. S t r e n g , *Nuoremmat ruotsalaiset lainasanat vanhemmassa suomen kirjakiellessä*. Helsinki 1915.
- Pi EW** = A. P i n l o c h e , *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. Paris-Leipzig 1922.
- SED** = W. S k e a t , *An Etymological Dictionary of the English Language*. Oxford 1924.
- SKES** = Y. H. T o i v e n e n , E. I t k o n e n , A. J. J o k i , R. P e l t o l a , *Suomen kielten etymologinen Sanakirja I-V*. Helsinki 1955-1975.
- UKÖK** = Uus Kõgi- ja Kokka Ramat. Tallinn 1824, 1825.
- W DW** = G. W a h r i g , *Deutsches Wörterbuch*. Völlig überarbeitete Neuauflage. Gütersloh. Berlin 1977.
- Wied.** = F. J. W i e d e m a n n , *Ehstnisch-deutsches Wörterbuch*. 4. muutmata tr. Tallinn 1973.
- VL** = R. K l e i s , J. S i l v e t , E. V ä r i , *Võõrsõnade leksikon*. 2., parand. ja täiend. tr., Tallinn 1978.

YO

= E. W e s s e n , Vara ord. Kertfattað etymo-
logisk orðbok. 2. tillökade uppl. Nacka 1975.

Mund lühendid

ar	= araabia keel	kr	= kreeka keel
aks	= alamsaksa keel	lad	= ladina keel
dein.	= deminutiiv	pr	= prantsuse keel
gallorom	= galleromaani keel	prov	= provantsaali keel
germ	= germaani keel	pärs	= pärsia keel
hisp	= hispaania keel	rhvld	= rahvaladina keel
holl	= hollandi keel	rts	= rootsi keel
ingl	= inglise keel	saj.	= sajand(il)
it	= itaalia keel	sks	= saksa keel
kaaks	= keskajaksaksa	vpr	= vanaprantsuse keel
rüsk	= kesküleksaksa		

L. T R E I M A N
(Tartu)

WÖRTER FRANZÖSISCHER HERKUNFT AUF DEM GEBIETE
DER ERNÄHRUNG IN DER ESTNISCHEN SCHRIFTSPRACHE VOM 17. Jh.
BIS ZU DEN SECHZIGER JAHREN DES 19. Jh.

Z u s a m m e n f a s s u n g

Die estnische Sprache hat zahlreiche Wörter französischer Herkunft in sich aufgenommen, die durchs Niederdeutsche, Deutsche und Schwedische vermittelt sind. Von der in der obenerwähnten Zeitspanne aufgenommenen Wörtern entfallen 25 % auf das Gebiet der Ernährung, darunter die Bezeichnungen für Nahrungsmittel, Speisen, Speisezubereitung und Speisezutaten. (Die Mehrzahl dieser Wörter ist früher analysiert worden (s. die Fußnote 1 der Abhandlung)).

Die entlehnten Wörter haben Wandlungen in der äußeren Form durchgemacht und die estnische Schreibweise angenommen. Die meisten Wörter sind fest eingebürgert und werden als eigenes Sprachgut empfunden.